

Голас Радзімы

№ 38
(2596)

24 верасня 1998 г.
Выдаецца з 1955 г.

Цана 2000 рублёў.

1998-МЫ — ГОД АДАМА МІЦКЕВІЧА

Сённяшні год, як вядома, па рашэнню ЮНЕСКА аб'яўлены годам Адама Міцкевіча, паэта, які належыць цэламу чалавецтву. Міжнароднае свята паэзіі, прысвечанае 200-годдзю з дня яго нараджэння, 12 верасня адбылося ў старажытным Навагрудку. Ва ўрачыстасцях прымалі ўдзел дэлегацыі з Расіі, Польшчы, Украіны і Літвы. Беларускаю дэлегацыю ўзначальваў прэм'ер-міністр краіны Сяргей Лінг, які, выступаючы на цырымоніі адкрыцця свята, сказаў, што Адам Міцкевіч вырас на беларускай зямлі, выхоўваўся на польскіх і рускіх культурных традыцыях і кансалідаваў вакол сябе дэмакратычна настроеных прадстаўнікоў шляхецкай інтэлігенцыі — палякаў, беларусаў, рускіх — у іх сумеснай барацьбе за свабоду і роўнасць усіх прыгнечаных народаў. Адам Міцкевіч — сын польскага народа і зямлі беларускай.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі свята ля помніка Адаму Міцкевічу.

(Заканчэнне фотарэпартажу на 6-й стар.).

У МІНСКУ ЁСЦЬ ГАРАДСКОЕ АБ'ЯДНАННЕ «ДЗЕЦІ — НЕ ДЛЯ НАСІЛЛЯ»

ХТО АБАРОНІЦЬ АД НАС НАШУ БУДУЧЫНЮ?

Кожны з нас зазнаў калі-небудзь насілле. Кожны праяўляў яго да каго-небудзь. Так збудаваны свет. Але чамусьці цяжка змірыцца з насіллем у адносінах да дзіцяці. І размова ідзе не пра маньякаў (адзін з якіх, дарэчы, сёння ходзіць па Мінску, яго ахвярамі стала больш дзесяці дзяўчынак), а пра зневажлівае стаўленне да дзяцей у сем'ях, дзіцячых садах і школах. Па даных дзіцячага псіханеўралогічнага дыспансера, летась у Мінску было зафіксавана 232 спробы самагубства сярод падлеткаў. 5 з іх памерла. 85 дзяцей да 15 гадоў хацелі скончыць сваё жыццё. Памёр адзін.

Калі ў 1995 годзе на ўлік з псіхічнай паталогіяй было пастаўлена 1 900 чалавек, то ў 1997-м гэты паказчык узрос да 2 276 чалавек.

За мяккой, дарэчы, сітуацыя не лепшая. Амерыканцы прызнаюць, што ў іх краіне кожны дзень у выніку насілля паірае трое дзяцей. Вельмі шмат дзяцей у свеце перажывае зневажлівае адносіны да сябе (яны не маюць самага неабходнага — любові бацькоў, у іх няма добрага харчавання, вопраткі).

На Беларусі ёсць дзяржаўная праграма па абароне дзяцей. Дзейнічае Закон аб правах дзіцяці. Яго палажэнні змяшчаны на шыльдах у многіх школах. Але сітуацыя ад гэтага не паляпшаецца. Калі з дзіцём здараецца няшчасце, яно часцей за ўсё застаецца з ім сам-насам. Школьныя сацыяльныя псіхологі (у Мінску яны ёсць амаль у кожнай школе) не становяцца даверанай асобай. З 1-га жніўня ў Мінску працуе кругласутачна тэлефон даверу для дзяцей і падлеткаў. Можна, псіхологі, якія па ім адказваюць дзецям, здолеюць выратаваць нечую душу. Але зноў-такі, тэле-

фон даверу — гэта хуткая дапамога. А лячэнне!..

У Савецкім раёне Мінска ў аб'яднанні пазашкольных устаноў створана ў якасці эксперыменту мадэль сацыяльна-псіхалагічнай службы «Дзеці — не для насілля». Вы заўважылі, мабыць, што размова ідзе толькі пра Мінск. Гэта, канешне, не значыць, што па ўсёй астатняй Беларусі ў сэнсе насілля ўсё спакойна. Гэта значыць толькі, што падобных устаноў не хапае. Летась яшчэ стала працаваць гарадское грамадскае аб'яднанне па папярэджанні жорсткага стаўлення да дзяцей «Дзеці — не для насілля». Асноўная мэта аб'яднання — садзейнічаць рэалізацыі права дзяцей на абарону ад усіх відаў эксплуатацыі, фізічнага і псіхічнага насілля, жорсткага, зневажальнага стаўлення, сексуальнай эксплуатацыі (у тым ліку з боку бацькоў). За год гэтае аб'яднанне правяло анкетаванне 1 000 школьнікаў у 17 школах Мінска. Падрыхтаваны буклет «Права на жыццё без насілля і прыніжэння», 5 інфармацыйных лістоў па праблеме жорсткага стаўлення да дзяцей, праведзены 24 лекцыі-кансультацыі ў школах з бацькамі.

Наш карэспандэнт сустрэўся з супрацоўнікамі службы Маргарытай ПРАХІНАЙ і Галінай КАЗЛОВАЙ.

— Чаму ўзнікла ідэя арганізаваць сацыяльна-псіхалагічную службу, якая займаецца праблемай прадухілення насілля ў адносінах да дзяцей?

Г. Казлова: — Я працавала 3, а Маргарыта Прахіна 9 гадоў у Камісіі па справах непаўналетніх Савецкага райвыканкома. Кожны дзень перад нашымі вачамі праходзілі дзеці з нешчаслівых

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ВІНШУЕМ СЯРГЕЯ ГРАХОЎСКАГА

Даўнім чытачам «Голасу Радзімы» няма патрэбы прадстаўляць Сяргея Грахоўскага. Ён верны сябра газеты. Не аднойчы навукоўцы і журналісты прысвячалі яму і яго творчасці нарысы і артыкулы. Але найбольшай асалодай для чытачоў заўсёды было знаёмства з паэзіяй Сяргея Грахоўскага. З цікавасцю чытаюцца яго тонкія, усхваляваныя аповяды пра даўніх, яшчэ даваенных сяброў-пісьменнікаў, пра малавядомыя постаці беларускай культуры, з якімі зводзіў пісьменніка лёс.

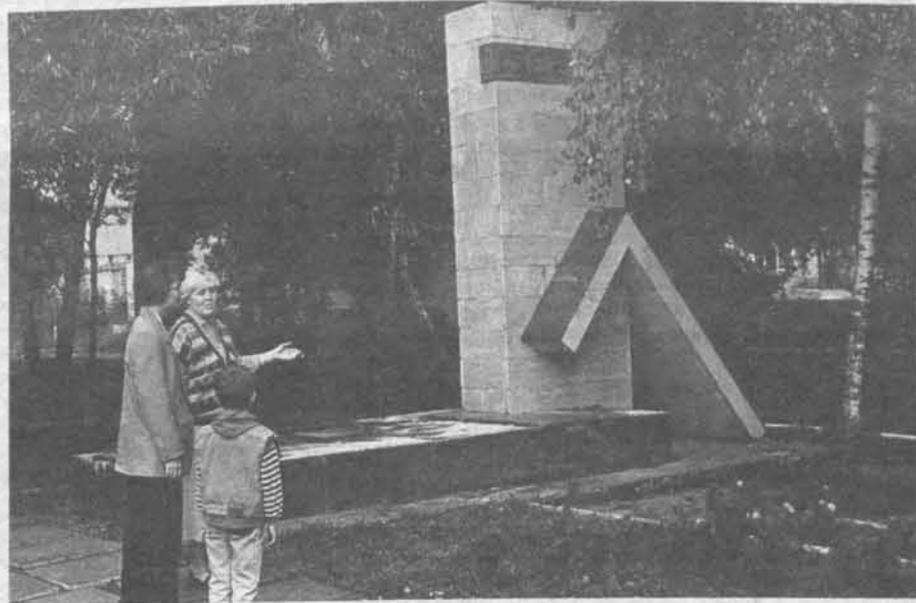
Сяргей Грахоўскі прыйшоў у літаратуру ў 1936 годзе. Потым на доўгія

гады па трагічных абставінах апынуўся далёка ад Беларусі. У 1956 годзе вярнуўся ў Мінск. З таго часу выйшла ў паэту 56 кніг. С. Грахоўскі — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Я. Коласа, літаратурнай імя А. Куляшова, ён заслужаны работнік культуры, узнагароджаны медалём Ф. Скарыны. С. Грахоўскі ганаровы грамадзянін Глуска і раённага цэнтра Акцябрскі.

Калектыў рэдакцыі віншуе Сяргея Грахоўскага з 85-годдзем, жадае паэту добрага здароўя і творчага плёну.

(Вершы паэта змешчаны на 7-й стар.).

НАВАПОЛАЦКУ — 40 год

На гэтым месцы была ўстаноўлена 40 гадоў назад першая палатка будучага горада.

(Заканчэнне фотарэпартажу на 8-й стар.).

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

3 ПЕРШЫХ ВУСНАУ

У ШТАРМАНОВЕ НАДВОР'Е
ШТУРВАЛ ТРЭБА ТРЫМАЦЬ
У РУКАХ АСАБЛІВА МОЦНА

Такую думку адносна крызісных з'яў у эканоміках Беларусі і Расіі 14 верасня ў ходзе сустрэчы са старшынёй Дзяржсавета Удмурцкай Рэспублікі Расійскай Федэрацыі Аляксандрам Волковым выказаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

«За некалькі апошніх дзён нам удалося стабілізаваць сітуацыю ў рэспубліцы, — сказаў кіраўнік беларускай дзяржавы. — Прынятыя эфектыўныя меры. Галоўнае — мы не страцілі рычагоў кіравання эканомікай».

Аляксандр Лукашэнка катэгарычна абверг чуткі аб тым, што беларуска-расійская граніца будзе «закрыта» для патоку тавараў, якія ідуць у суседнюю краіну. «Нам выгадна гандляваць з Расіяй, — сказаў Прэзідэнт. — Аднак цяпер мы ўпарадкоўваем эканамічныя адносіны з нашым суседам. Для жулікаў граніца будзе сапраўды закрыта».

ВІЗІТ ДА ПРЭЗІДЭНТА

МІТРАПАЛІТ ФІЛАРЭТ
ВЫКАЗАЎ ПРОСЬБУ

Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка прыняў Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі, мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта.

Як паведамляе прэс-служба кіраўніка дзяржавы, мітрапаліт Філарэт праймаў Прэзідэнта па пытаннях, звязаных з падрыхтоўкай візіту ў рэспубліку Яго Святасці Патрыярха Маскоўскага і Усяе Русі Аляксія II. Ён наведвае Беларусь ужо трэці раз — з мэтай пастарскай візітацыі Віцебскай і Полацкай епархій. Мітрапаліт Філарэт уручыў Аляксандру Лукашэнку пісьмо за двама подпісамі — сваім і кардынала Свентэка, якое змяшчае сумеснюю просьбу аб вызваленні маладых свяшчэннаслужыцеляў ад прызыву на воінскую службу.

«БЕЛТРАНСГАЗ»

38 гадоў прайшло з таго часу, як быў пракладзены першы газоправод з Дашавы на Мінск. Ён надзейна забяспечваў блакітным палівам не толькі нашу рэспубліку, але і Літву, Латвію, Калінінградскую вобласць. Тады ж і з'явілася Слонімскае ўпраўленне магістральных газоправодаў. Зараз яно — адно з лепшых у дзяржаўным прадпрыемстве «Белтрансгаз», абслугоўвае больш за дзевяцьсот кіламетраў газавай магістралі. Найбуйнейшы ў свеце газоправод Ямал — Еўропа таксама абслугоўваець слонімцы. Круглыя суткі дзяжурцаў лінейныя дыспетчары, напалатова рамонтыя службы.

НА ЗДЫМКУ: дзяжурства на цэнтральным дыспетчарскім пункце нясе Наталля ДУДЗІК.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

СТАТЫСТЫКА

ВУП — РАСЦЕ

Па папярэдніх даных Міністэрства статыстыкі і аналізу, за студзень — жнівень рост аб'ёмаў валавога ўнутранага прадукту (ВУП) у супастаўных цэнах у Беларусі склаў 11 працэнтаў у параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года.

Прамысловасць рэспублікі павялічыла вытворчасць прадукцыі на 12 працэнтаў. Прычым па таварах народнага спажывання гэты паказчык склаў 20,6 працэнта. Вырабаў харчовай групы выпушчана больш на 17,8 працэнта. Адзначаны таксама і рост аб'ёмаў нехарчовых тавараў на 23,7 працэнта. У сельскай гаспадарцы назіраецца адставанне толькі ў намалотах збожжжа ў першапачаткова апрацоўванай вазе — на 25 працэнтаў (па даных на 7 верасня) у параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года. Па астатніх раздзелах вытворчасці вёска ідзе з плюсам. Напрыклад, рэалізацыя жывёлы і птушкі (у жывой вазе) павялічылася на 9 працэнтаў, малака — на 6, яек — на 3 працэнты.

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

«ДАЖЫНКИ-98» НА БРЭСТЧЫНЕ

У няпростых умовах надвор'я сёлетняга года хлебаробы Брэстчыны паспяхова справіліся з уборкай ураджаю збожжавых. Да абласнога свята «Дажынкi-98», якое прайшло 12—13 верасня ў Бярозаўскім раёне, яны падрыхтавалі важкія працоўныя падарункі. Разам адзначалі свята ўраджаю земляробы з усіх раёнаў вобласці. Перад імі выступілі артысты Беларусі, Украіны і Польшчы.

НА ЗДЫМКУ: на свяце «Дажынкi-98».

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

У ПАДТРЫМКУ ПРЭЗІДЭНТА

ЛЕВЫ ДЭМАРШ

12 верасня пяць партый і трыццаць грамадскіх аб'яднанняў левага і славянскага накірунку стварылі Беларускі народна-патрыятычны саюз. У аб'яднанне ўвайшлі Камуністычная партыя Беларусі (старшыня — Віктар Чыкін), ЛДПБ, Партыя працы і справядлівасці, Славянскі сабор «Белая Русь», Савет ветэранаў вайны, працы і праваахоўных органаў, Саюз афіцэраў і іншыя менш вядомыя арганізацыі і рухі. Новы блок правёў свой першы кангрэс народна-патрыятычных сіл, у якім прынялі ўдзел каля паўтысячы прадстаўнікоў арганізацый-заснавальніц.

— Мы аб'ядналіся дзеля падтрымкі свайго лідэра, якім мы лічым Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка. Мы будзем яго падтрымліваць на прэзідэнцкіх выбарах у 2001 годзе. Прэзідэнту цяжка будзе адстойваць узяты курс без падтрымкі ўсіх патрыётаў, вынікі рэфэрэндуму 1996 года, — заявіў старшыня ЛДПБ Сяргей Гайдукевіч, — таму мэтай аб'яднання левых і славянскіх партый з'яўляецца абарона гэтых вынікаў.

Лідэр Славянскага сабора «Белая Русь» Мікалай Сяргееў бачыць пагрозу для Прэзідэнта ў намаганні Захаду і апазіцыі па звяржэнню Аляксандра Лукашэнка. Кангрэс НПС прыняў заяву пад назвай «Параіцца з народам». У гэтым дакуменце прапануваецца правесці летам наступнага года, у п'яту гадвіну прыняцця А. Лукашэнкам прысягі, агульнарэспубліканскі рэфэрэндум аб даверы грамадзян Прэзідэнту. Дэлегаты кангрэсу выказаліся таксама за правядзенне рэфэрэндуму аб далейшай інтэграцыі Беларусі з Расіяй і Украінай ажно да канфедэратыўных адносін.

«Брацкая Расія перажывае сёння не лепшыя часы. Так, эканамічная крызіс у Расіі негатыўна ўплывае на беларускую эканоміку. Але менавіта таму мы павінны згуртавацца і разам рашаць небалельныя праблемы, шукаць шляхі выйсця з сітуацыі, якая склалася.

Расія была, ёсць і будзе вялікай дзяржавай. Цяперашняя эканамічная смуца рана ці позна завершыцца, і Расія з саюзнай ёй Беларуссю стануць квітнеючымі краінамі. Не буду напамінаць пра тое, наколькі моцна звязаны паміж сабой народы нашых дзяржаў, — гэта ўсім вядома. Няма ніякіх сумненняў, што разам мы выйдзем з крызісу.

Курс на развіццё перш за ўсё гандлёва-эканамічных адносін з Расіяй апраўдвае сябе ва ўсіх сферах як эканамічна, так і палітычна. Іменна дзякуючы палітыцы Прэзідэнта Беларусі на развіццё цесных эканамічных кантактаў з расійскімі рэгіёнамі ў мінулым годзе ўдалося павялічыць таваразварот паміж Беларуссю і Расіяй на 40 працэнтаў.

Што датычыць эканамічна ўдалых заходніх краін, то мы ім не патрэбны. Запэўніваючы аб адкрытасці сваіх эканомік, Захад на самай справе адгародзіўся ад рэспублік былога СССР квотамі і тарыфамі, якія не дазваляюць развіваць гандлёва-эканамічнае супрацоўніцтва ў патрэбнай ступені».

З інтэрв'ю Міхаіла МЯСНІКОВІЧА, кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта «Інтэрфаксу».

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ДЗЯКУЙ БАЛГАРАМ!

БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛА

14 верасня адбылося афіцыйнае адкрыццё новага навучальнага года ў Беларускай круглагадовай аздараўленчай школе ў г. Велінградзе — адным з самых вядомых бальнеалагічных курортаў Балгарыі. Кожную чвэрць года больш за сто дзяцей з розных куткоў Беларусі паралельна з навучаннем атрымліваюць магчымасць умацаваць тут сваё здароўе пад наглядом вопытных спецыялістаў.

У святочнай цырымоніі з выпадку новага навучальнага года прымаў удзел саветнік пасольства — часовы павераны ў справах Беларусі ў Балгарыі А. Пятроў. Ён павіншаваў вучнёўскі і педагогічны калектывы школы з пачаткам вучэбна-аздараўляльнага сезону і выказаў словы ўдзячнасці ўраду Беларусі, беларускаму фонду «Мы — дзецям» і балгарскім сябрам школы. Дзякуючы ім яна сёмы раз запар гасцінна расчыніла дзверы насустрач дзецям.

РАДЫЁЭФІР

ГАВОРЫЦЬ «СТАЛІЦА»

21 верасня беларускі эфір папоўніўся новай радыёстанцыяй. На новай частаце і з новым фарматам вяшчання выходзіць «Сталіца» — адно з падраздзяленняў Белтэлерадыёкампаніі.

Па задуме кіраўніцтва, яе вяшчання ахопіць 80 працэнтаў тэрыторыі рэспублікі. Ва ўсіх разе, на першым этапе трансляцыя будзе весціся праз 15 перадачыкаў, потым іх лік узрасце да 22. Як адначасна генеральны дырэктар «Сталіцы» Ігар Ганчарук, новая радыёстанцыя не стане аналагам традыцыйных для беларускага ФМ — эфіра музычна-забаўляльных станцый. Згодна з новай сеткай вяшчання, сорок працэнтаў эфірнага часу зоймуць інфармацыйныя выпускі і аўтарскія праграмы.

НА РАСКОПКАХ

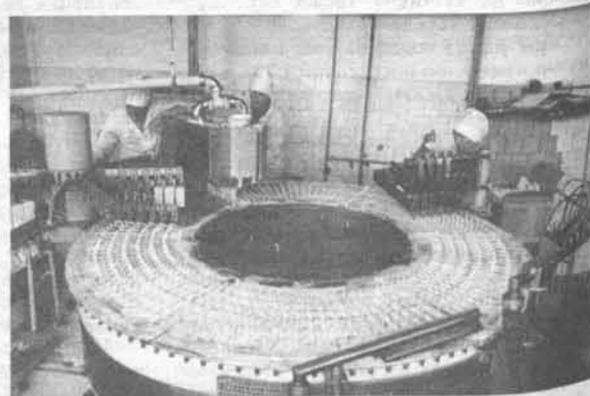

Археалагічныя раскопкі на месцы былога Успенскага сабора ў Віцебску праводзяць старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Рэспублікі Беларусь Вольга Ляўко і мясцовы археолаг Ігар Цішкін. Пакуль удалося аднавіць рэшткі саборнага фундаменту ды сабраць шэраг цікавых знаходак XVIII—XIX стагоддзяў.

НА ЗДЫМКУ: археолаг Ігар ЦІШКІН, кіраўнік раскопак Вольга ЛЯЎКО і намеснік загадчыка аддзела рэстаўрацыі Віцебскага аблвыканкома Уладзімір ПОЛАУЦАЎ на месцы раскопак.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

З НАВАГРУДКА

Навагрудскі масларобчы камбінат — самае буйное прадпрыемства ў рэгіёне. Тут штогод выпускаецца прыкладна 2,5 тысячы тон сметанковага масла, вырабляюць цвёрдыя сыры, сухое абястлушчанае малако, марожанае.

НА ЗДЫМКУ: сучасная лінія па вытворчасці марожанага тыпу «Эскімо».

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

МОРАПРАДУКТЫ ЗАМЕСТ ДРАНІКАЎ

(Заканчэнне.
Пачатак на 3-й стар.)

тарана, і чыста іспанскіх страў там будзе каля 60 працэнтаў, а астатняе меню будзе прадастаўляць нацыянальныя кухні свету.

Аднак "Іспанскі куток" — рэстаран, хоць і з лепшых, але не паказальны. У мясцовых рэстаранах фірменнае меню распрацоўваецца шэф-поварам па сваёй уласнай рэцэптуры і тэхналогіі, і фактычна гэтыя стравы — візітная картка ўстановы. Яны трымаюцца ў меню гадамі, іншыя пастаянна мяняюцца ў залежнасці ад густаў і схільнасцей кліентаў. Сёння ў некаторых рэстаранах, у прыватнасці, у "Карчме", гэта работа ажыццяўляецца з дапамогай камп'ютэрнага ўліку. Вынікі падводзяцца кожны дзень, потым у канцы месяца вызначаецца, колькі прададзена порцый той ці іншай стравы. Атрымліваецца агульная карціна, і тое, што не карыстаецца попытам, проста здымаецца з меню. Там жа разам з рахункам афіцыянт працягвае наведвальніку лісток, на якім напісаны пытанні аб тым, якія стравы спадабаліся больш, якія — менш, што захапіла ў інтэр'еры? Такім чынам адміністрацыя выкарыстоўвае магчымасць напрамую атрымаць адказы на пытанні, якія яе цікавяць.

У апошні час рэстараны выкарыстоўваюць і іншыя формы прыцягнення наведвальнікаў — напрыклад, сямейныя абеды, на якія да 17 гадзін існуе дзесціпрацэнтная зніжка. Сума атрыманых даходаў невялікая, але, як паказвае вопыт, такая лггота сябе апраўдвае. Рэстаран губляе капейкі на момант продажу, але кампенсуе гэта за кошт прытоку наведвальнікаў і павелічэння попыту.

Практычна ва ўсіх рэстаранах стаіць праблема з прадуктамі і рэгулярнасцю іх паставак. У рэстаранаў існуюць свае градацыі. Спачатку ідзе катэгорыя "люкс", да якой адносіцца, напрыклад, вядомы, але недаступны для большасці з нас рэстаран "Максім". Вышэйшая нацэнавая катэгорыя сёння захавалася ў "Іспанскім кутку", "Гасціным двары".

Вельмі надзеяна зарэкамендавалі сябе ў Мінску кафэ-піцэрыі "Зіа пепе", якія, па чутках, належаць мясцовым "асобам арабскай нацыянальнасці". Там вельмі добрая кухня і прыстойнае абслугоўванне. Добры і яшчэ адзін "сістэмны" рэстаран "Паціца піца", дзе вышэйшымі прадуктамі гатуецца ў печцы на адкрытым агні. А вось эксклюзіўныя рэстаранаў класа "люкс" у Мінску няма і, відавочна, яшчэ доўга не будзе, бо да эксклюзіўнага рэстарана патрэбны яшчэ і пастаянны наведвальнік з эксклюзіўнымі даходамі...

Знаўцы ведаюць, што па добры шашлык трэба ісці ў "Вярбу", традыцыйна добрая кухня была ў "Настальгіі", а таксама ў размешчаным у Доме ветэранаў кафэ "Славянка". Адна з самых дэмакратычных устаноў такога роду ў Мінску — рэстаран "Мінскі бровар", дзе вельмі вялікі роскід цен: там можна паабедваць за дзвесце тысяч, а можна і за два мільёны. Па чутках, "Мінскі бровар" у сучасны момант шукае новага ўладальніка, аднак малаверагодна, што сёння хтосьці ў Беларусі купіць яго за тры мільёны далараў, якія былі выдаткаваны на яго рэканструкцыю і абсталяванне.

Асобная тэма — інтэр'ер мінскіх кафэ і рэстаранаў. Вельмі нямнога сярод іх такіх,

дзе на самай справе праяўляецца сапраўдны густ і традыцыі ў афармленні падобных устаноў. Дзесці ў тэрарыуме сядзіць ігуана, якая днём забяляе дзядей, а вечарам — падрыхтаваныя дарослых. Часам рэстараны набываюць для прыцягнення наведвальнікаў залатыя рыбакі або змей. Часта ў афармленні выкарыстоўваюцца танныя матэрыялы накшталт дрэва, мешкавіны.

Прыкладна дзесці-пятнаццаць гадоў назад увес свет перажыў сапраўдны бум кітайскай кухні. З вялікім спазненнем, калі ўсюды гэта мода пайшла на спад, кітайскія рэстараны пачалі паяўляцца і ў нас. І калі ва ўсім свеце кітайскія рэстараны перш за ўсё прыцягваюць наведвальнікаў таннымі стравамі, вялікімі порцыямі і экзатычным інтэр'ерам, дык у Беларусі яны сябе падобнымі ўмоўнасцямі не абцяжарваюць. У размешчаным у Траецкім прадмесці "Кітайскім жэмчугу" кітайскага — шырпа ля ўваходу, веер на сцяне і некалькі азіятаў, што апынуліся ў Мінску. Праўда, цені здзіўляюць сваёй дэмакратычнасцю: самая дарагая стравя — "філе хека смажанае" каштуе 446 800 беларускіх рублёў, можна ўзяць "свініну па рыбнаму рэцэпту", якая абыдзецца 294 900 беларускіх рублёў. Для аматараў экзотыкі ў меню ёсць "семіяныкі бычыныя адварныя" па крыўднай цене 125 600 беларускіх рублёў. На пытанне, чаму ў кітайскім рэстаране адсутнічае кітайская гарэлка, афіцыянт радзіць звярнуцца да вышэйшых інстанцый, якія не хочаць сертыфікаваць гэты моцны напой. А таму наведвальнікам даводзіцца наталіцца на нацыянальнымі кітайскімі напоямі "Марціні б'янка" і гарэлкай "Смірнофф".

Аднак не гэта галоўная праблема айчыннага грамадскага харчавання. Напэўна, няма ніводнага іншаземца, які б не быў узрушаны тым, што ў Мінску няма ніводнага рэстарана нацыянальнай беларускай кухні! Як вядома, ёсць турысты, для якіх праграма наведвання краіны з'яўляецца непоймай, калі яны не паспрабавалі нацыянальныя стравы. Да таго ж, па словах шэф-повараў многіх рэстаранаў, нацыянальная беларуская кухня карыстаецца ў іншаземцаў пэўным поспехам, бо ў ёй ёсць нямала элементаў еўрапейскай кухні. Дарэчы, у Маскве ўжо паспяхова сфарміравалася цэлая сістэма рэстаранаў айчынай кухні, такіх, як "Рускае бистро", "Елкі-палкі" і гэтак далей, дзе культывуецца руская кухня, ёсць прыстойны інтэр'ер у стылі а-ля рус, добрая і адносна недарагая ежа.

Адна з сур'ёзных спроб арганізаваць прадпрыемства хуткага харчавання з нацыянальным каларытам закончылася вельмі сумна. Установы харчавання на праспекце Машэрава больш за ўсё ўзрушваюць наведвальнікаў прыкручанымі да падлогі столікамі і крэсламі. І калі спачатку ў меню яшчэ прысутнічалі дранікі, бульбяныя піражкі з капустаў і іншыя мясцавыя дэсарты, дык ужо праз месяц-паўтара іх замянілі такія "нацыянальныя беларускія" стравы, як шашлык, селядзец з цыбуляй, яечня і смажаныя кумпячкі Буша. Між тым, усім, хто лічыць беларускую нацыянальную кухню таннай і якая не абцяжае высокіх прыбыткаў, варта было б звярнуцца да твораў Уладзіміра Караткевіча, які падрабязна прыводзіў меню абеднаў шляхты з стравамі, што зрабілі б гонар нават кухні "Максіма".

Вераніка ЧАРКАСАВА.

— Пфэ, які тутак патэнт, калі яго прадаюць у кожнае краме. Яны радзі, што мы прадаём, бо мы прадаём іх "залежалы" тавар. Сьпірт "валлеца" на складах, і яго ніхто ня хочыць купляць. А які гэта гандаль, калі тавар залежваецца. Дык вот прыдумалі, затруцішы, прыбавішы карасіну і іншага пашкудства, пусьціць гэты "залежалы тавар" на тэхнічныя цэлі.

— На перапаласкванне горлаў і чэраваў агалеўшых сялян, — дабаўляю я.

— Няхай будзе так, я нічога не кажу, — засьцерагаецца крамнік.

— Калі вы ведаеце, што прадаецца затручаны сьпірт, людзкі, мабыць, ведаеце і аб тым, што шмат людзей ад яго трукіцца? — пытаюся я.

— Чаму ня чутна, але што з гэтага?

— Як што? Нельга сьведама прадаваць атруты — вось што, — кажу я абурана.

— Чаго вы на мяне нападаеце, — кажыце жйд. — Дык нашто яны пазваляюць нам атручаны сьпірт прадаваць, а гэтыя сьвіньні, ведаючы, што сьпірт атручаны, сьведама яго п'юць? Я не вырабляю гэтага пашкудства. Я не прадавец гэтага "залежалага тавару", я толькі пасрэднік і больш ніхто.

— Так, так, — думаю, — ён толькі пасрэднік між тымі, хто сьведама пушчае ў гандаль атручаны "тавар" і тымі, якія нясьведама гэтым "таварам" трукіцца. Жйд фармальна ў парад-

лі сьведкамі цікавых прыгодаў, але і кожны іхны таўсты сук мог бы шмат мне расказаці. Мо' расказаці б яны, як у пякучыя летнія дні аддыхалі пад імі сьмяротна замучаныя вандроўнікі з усходу на захад і з захаду на ўсход, і як у зімовыя мяцельцы, як пуцыводныя вехі, выратаўвалі не аднаго заблудзіўшага падарожніка, які, каб не яны, найшоў бы сьмерць пад белым пухам — сьнегам. Але яны маўчлівы. А калі і ўмеюць гаварыць, дык іхнае мовы я не зразумеў бы. Мая ж фантазія ня здоляе адбіць і тысячнае часьці сапраўднасці далёкае мінуўшчыны.

На пяце вярсьце прысада паварачваецца ўправа і цягнецца далёка ў бок Докшыц. Моўчкі адвітваюся з мілімі бярозкамі і іду проста далей. Не аглядзіўся, як прайшоў яшчэ пяць вёрст. Тутак круты паварот шасэйнае дарогі, невялічкае ўзгор'е, і ўжо відаць будслаўскі касцёл, і далей улева — будынкi жалезнадарожнае станцыі. Ад узгорку падаецца шаса што раз ніжэй і блізу пры самым мястэчку зліваецца з будска-вайкалацкае нізінай, якая цягнецца далей пад Лепельшчыну. Ішчэ пяць вёрст — і я буду ў Будзе. Тут жа, амаль ня пры самай Будзе, перарэзвае шасу невялічкая рэчка Зуйка і коціцца далей, губляючыся ў высокае балотнае траве і лазовых кустах.

Якая б гарачыня не панавала, а ў Будзе найдзецца, чым дыхаць. Але калі пачнуць ліць вяс-

Антон ПАДДУБІЧ

ПАДАРОЖЖА ПА ВЯЛЕЙШЧЫНЕ

ку, маральная ж старана гэтага пасрэдніцтва яно не абходзіць. Няхай гэтыя, як ён сказаў, сьвіньні атруты ня п'юць.

Польская прэса часта падаецца страшэнныя цыфры "залежалага" сьпірту на складах. Мільёнамі літраў сьпірту заваленыя склады, і няма набыўцоў. Што зрабіць, каб іх найсьці? Здавалася б, што трэ' было б абнізіць цену на сьпірт настолькі, каб быў ён сёння ўсім даступны. Але, мабыць, "вышэйшая" арытмэтыка прычыць гэтаму. Прадаючы сьпірт на "тэхнічныя" цэлі, відаць, лепей аплываецца, бо і сапраўды, гэты "тэхнічны" сьпірт аказваўся больш даступным для абяднеўшых сялян "крэсаў усходніх". І п'юць яго на вясельях, хаўтурах, хрэсьбінах, вечарынах, п'юць з гора, п'юць з радасьці. І блізу няма тае вёскі, якая б ня мела свайго шынка, у якім за 30 гр[ошаў], а нат за 10 моладзь "купляець вясёлы настрой", які гэтак патрэбен на забавы і вечарынах. У тарговыя дні па мястэчках п'юць людзі адкрыта "дыкалон" і "марнапольку". П'ець стары і малады. Так, п'юць, але ці ўсім ведама, колькі людзей ідзе без пары на той сьвет праз гэтую "тэхнічную" гарэлку і колькі ад яе асьлепла, аглохла і засталася на ўсё жыццё фізічных і маральных калек? А ці ведамы факты, што сын сёння агалеўшага гаспадара крадзець апошні пуд добра, каб пасья прадаць яго або вымяняць на літр атруты? І ці не варта зайсьціся ў які-колечы Гродскі суд і, паядзеўшы тамака колькі гадзін, даведацца, колькі "grzywnien" даплачваюць аматары гэтае згубнае гары, не гаворачы ўжо аб змарнаваных тыднях і месяцах арэштных адседак. І ня дзіва, калі сёння — як падаець прэса — украінскае грамадзянства пад Польшчай, дбаючае аб фізічным здароўі і маральнасці свайго Народу, заклікала гэты Народ да байкатаваньня ўжываньня гарэлкі. І ці, урэшце, і нам, заўсёды ідушым у хвасьце, не пара б было аб гэтым падумаць?

Праз густы туман, спавіўшы ўсё жывучае, сонейка, асьвятлюшы сваймі агністымі косамі грэшную зямлю, разбудзіла людцаў і прызвала іх да штодзённае працы.

Пастыры зайгралі — затрубілі на сваіх трубах і жалейках, рупячы заспаўшых гаспадароў, каб падбалі аб сваёй скацінцы.

— Тру-тру-тру! Ля-ля-ля! Тру-туру-туру! — раздаецца ўвакруг. Прыгожая музыка! Міна мне яна з малых дзён.

Іду па шасэйнае дарозе, пабудаванай ішчэ пры цыры Мікалаі, выдучай з Даўгінава ў Будслаў, ці — як яго тутка завуць — у Буду. Пяць вёрст кацярыненскай бярозавай прысады. І не мана, што кацярыненскай, бо сьведчаць аб гэтым старыя бярозы — прысады. Ёсьць такія старыя, што ад сваёй старасьці ўжо паўміралі — патрухлелі і абваліліся. Ах, — думаю, — каб умелі гэтыя бярозы гаварыці, шмат чаго б мне расказалі. І не адзін дзень, і не адну ночку праслухаў бы я іхніх сумных і цяжкіх аповесьцяў. Аб далёкіх і мінулых часах, аб гаротным народзе і няшчаснае Краіне пачуў бы я ад іх. І ня толькі гэтыя тоўстыя пні, паросшыя доўгім сівым мохам, быццам пасівеўшымі валасамі, бы-

Грыўнаў.

Працяг.
Пачатак у №№ 33—37.

навыя і восеньскія дажджы і калі размякнець зямля на жывку, тагды ў Будзе ўжо мала чым дыхаць. Трэ' мець вельмі адпорныя лёгкія або акліматызавацца, каб магчы бяз труда перапрацаваць пануючае тут цяжкое і сырое паветра. А туманы? Вясной і ўвосень спавіваюць яны будска-вайкалацкую нізіну і вісяць над ёю доўгія дні. Сонца і вецер быццам у змове і доўга не бароняць ад дакучлівага туману гэтага кутка нашае Беларусі.

Але мо' хто падумаець, што хварэюць тутка на калтун і — Божа барані — на трасцу? Не, бо ані аб калтунах, ані аб трасцы (як паяцца — хіба тагды) тутка не пачуеш. Каранное насельніцтва гэтага нізіннага кутка ня меней здаровае і плавлівае, як, скажам, тыя беларусы, якія жывуць на ўзгорыстых і сухіх мясцох.

Увайшоўшы ў Буду, я мімавольна здзівіўся, што гэтае само па сабе малое мястэчка ў доволі кароткі час здоляла гэтак шырока разрасьціся. Дзе ні глянь, усюды новыя дамкі і дамы, сярод якіх ёсьць шмат і прыгожых. Вось дзе, — думаю, — шчасьлівае беларускае мясціна — адно што плодная, бо ўжо ня могуць тоўпіцца ў сваіх старых хатах і набудаваўшы дамкоў для ўжо народжаных дзетак, будуць ужо і для тых, якія могуць ішчэ прыйсьці на гэты сьвет, а другога, што ў гэткай цяжкія саніцыйныя часы маюць грошы на такую роскаш, як будоўля, на якую аўтару гэтых вандровак ня можыць і прысьніцца.

— Цудоўныя рэчы творацца, — думаю, — за 40 вёрст ад мяне, а я толькі сёння патурбаваўся аб гэтым відавочна пераканацца. Нарадзіўся — скажам — сын ці дачка, а тут яму бацькі — тыц у падарак новы дамок. "Ідзі, дзіцятка, і жыві ў новае хатцы. Ты ішчэ быў у чарове твай маткі, а я ўжо прыгатаваў табе хатку. Бачыш, які разумны твой тата". І цяпер ужо ня іду, а засопшыся, бягу ў першую хату свайго прыцеля, а маю іх тут шмат, блізу ў кожнае хаце — каб голасна пажаліцца аб сваёй нядолі і выгаварыць будзьянам, што яны, разбагацеўшы і заняўшыся будоўляй сваіх хатак, забыліся аб сваім старым, але бедным прыцелю.

Слухаюць, сьмяюцца і ківаюць галовамі. А гаспадар без царамоніі, проста пытаецца ў мяне: "Ці добра ты сёння выслапа і ці не ўчадзеў ты ў тае хаце, дзе начаваў?" Што, думаю, за кпіны і нахальнае пытаньне?

— А што табе, — пытаюся са злосьцю, — да гэтага? — і ўжо сабраўся плюнуць і выйсці з хат.

— Як што, — кажыць мой прыцель, — бо ж ты плячеш нятвораныя рэчы. Ці ж ты сапраўды думаеш, што кожны з нас, будзьянаў, ужо сапраўды пабудоваў хатку нат і для тых нашых насьледнікаў, аб якіх мы ішчэ не згаварыліся з нашымі жонкамі? Паглядзі вось у мяне: вось пуллоў, а ўсе яны жывуць разам са мною ў старой хаце. І давай мне расказаць, як і што. І аказваецца, што не будзьяне гэта разбурадаўшы, вайсковыя, быўшыя вайсковыя і іншыя. І што пахварэлі на гэтую будоўляную гарачку, дзякуючы закатэраваньню ў Будзе пагранічнага батальёну, і што ад гэтае гарачкі шмат хто пагубляў галовы, бо набудавалі болей, чым патрэбна, і цяпер шмат новых дамоў пустаець.

НІЗКІ ПАКЛОН СПАДАРЫНІ ІРЭНЕ КАЛЯДА

КАБ І НАСТУПНЫМ ЛЕТАМ БЫЛО ТАК!

Славенія... Маленькая, вельмі зялёная гасцінная краіна, з даволі высокім узроўнем жыцця. Сярэднемесячная зарплата 800 долараў, кожны славенец мае машыну, кватэру ці дом. Усё гэта можна набыць пад крэдыт за невялікія працэнты.

Тут, на беразе Адрыятычнага мора, у дзіцячым цэнтры Чырвонага Крыжа Славеніі гэтым летам прайшлі курс аздараўлення 70 беларускіх дзяцей з аслабленай імуннай сістэмай, бронхіальнай астмай, хранічнымі прастуднымі захворваннямі, павялічанай шчытападобнай залозай. Цёплае мора, басейн з марской вадой, паветра, настаянае на водары гаючых вечназялёных кветак, лавандзе і размарыне — сапраўднае райскае месца для нашых дзяцей. Большасць з іх — з сямей беларускай інтэлігенцыі, якія ніколі не былі за мяжой і нават на моры. Такі цудоўны падарунак яны атрымалі ад нашай зямлячкі з Амерыкі Ірэны Каляды-Смірновай.

Як і многія нашы суайчыннікі за мяжой, яна вельмі баюча ўспрыняла чарнобыльскую трагедыю, што паставіла беларусаў на мяжу фізічнага выжывання. Ірэну асабліва хвалюе здароўе нашых дзяцей, бо ад яго залежыць лёс беларускай нацыі. Яна ведае, што сёння ў Беларусі няма практычна здаровых дзяцей, асабліва ў вялікіх гарадах. Ірэна — прэзідэнт фонда Ethnic Voice of America, даўні спонсар Чырвонага Крыжа Славеніі.

Асаблівай увагі заслугоўвае яе пляменнік Жорж Каляда з Навагрудка. Ён фактычна з'яўляўся прадстаўніком Ірэны ў Славеніі і правёў вялікую працу па арганізацыі паездкі. Шчыра кажучы, я ў нейкі час сумнявалася ў выніку, калі даведлася, як складана паездку аформіць. Але ж з дапамогай Жоры яна адбылася. І ў летніку ён выконваў абавязкі фінансавога дырэктара, перакладчыка, кіраўніка розных мерапрыемстваў і экскурсій.

“Мы проста ў захапленні ад паездкі, — расказваюць Таня Гарон і Андрэй Такінданг, — цікавыя экскурсіі, знаёмства з гістарычнымі мясцінамі, новымі сябрамі”. Ім вельмі спадабалася паездка на возера, у якое, як у люстэрка глядзяцца вяршыні прылягаючых гор, скрозь блакітную празрыстую ваду на 30-мятровай глыбіні можна

бачыць чароды вялізных рыб, а пасярэдзіне на маленькім востраве ўзвышаецца царква XI стагоддзя. Таня і Андрэй вучацца ў беларускім мастацкім ліцэі. Як і большасць адпачываючых дзяцей, добра ведаюць беларускую мову, гісторыю Беларусі. Размаўляючы з аднагодкамі-славенцамі, прыйшлі да высновы, што мовы і гісторыя нашых краін вельмі падобныя.

Маленькая Данута, якая з-за частых хвароб паўгода не хадзіла ў школу, да гэтага часу ў сваіх снах бачыць дарагіх пародзістых коней, якіх дзеці пабачылі падчас экскурсіі на конным заводзе XVI стагоддзя. Яна марыць паехаць наступным летам толькі ў Славенію...

Вядома, што нашых хлопчыкаў вельмі ўразілі пячоры, дзе яны пабывалі і на свае вочы ўбачылі сталактыты і сталагміты, падземныя рэчкі... А яшчэ яны часта ўспамінаюць спартыўныя міжнародныя спаборніцтвы па плаванню, футболу, баскетболу, у якіх каманда Беларусі заўсёды займала першае месца.

А ў канцы жніўня Ірэна са сваім калегам Марыю, які родам са Славеніі, і вядомым нам усім Міколам Прускім, вы-

даўцом і грамадскім дзеячам, наведалі галоўны офіс Чырвонага Крыжа ў Любляне, сустрэліся з дзецьмі ў лагеры, прывезлі падарункі і вітаміны. Письменніца Антаніна Хатэнка, адна з выхавальніц групы дзяцей, перадала гасцям з Амерыкі беларускія сувеніры і сказала на развітанне:

— Ад імя ўсіх бацькоў, дзеці якіх не маглі нават марыць аб такім адпачынку, выказваем вялікую падзяку спадарыне Ірэне за тую высакародную справу, якую яна распачала ў гэтым годзе. Мы гатовы яе прадоўжыць у наступным, 1999 годзе, і спадзяемся, што Ірэна падтрымае нашы намаганні, а таксама падтрымаюць і ўсе тыя, каму неабякавы лёс беларускай нацыі.

Ніна ПЕТУХОВА.

НА ЗДЫМКАХ: Дзіцячы цэнтр Чырвонага Крыжа Славеніі; да дзяцей, што адпачывалі ў цэнтры, прыехала Ірэна КАЛЯДА (у капелюшы), Мікола ПРУСКІ (крайні справа) і МАРЫЮ з ЗША (другі справа); Жорж КАЛЯДА з жонкай Галяй; беларускія дзеці пад сонцам Адрыятыкі.

Фота аўтара.

1998-мы — ГОД АДАМА МІЦКЕВІЧА

«ЁН НОСІЦЬ З САБОЙ СВАЮ РАДЗІМУ»

Так сказаў пра Адама Міцкевіча рускі пісьменнік А. Герцэн. І няцяжка здагадацца, што радзімай пэнт лічыў Навагрудчыну, зямлю, што нарадзіла яго, удыхнула ў яго душу адметны пазычны талент, жывіла яго сваёй прыгажосцю і непаўторнымі народнымі песнямі, гаворкай, паданямі. Тут, у коле сяброў і аднадумцаў, стаў ён перакананым змагаром за свабоду.

...Сонечнай раніцай 12 верасня задоўга да афіцыйнага адкрыцця свята пазэзіі, тысячы людзей запоўнілі цэнтр Навагрудка. Гасці і навагрудчане накіраваліся ў бок Замкавай гары да помніка Адаму Міцкевічу, дзе ўсклалі кветкі і аддалі даніну павагі вялікаму пэзту. Раніцай у фарным касцёле, дзе хрысцілі Адама Міцкевіча, адбылася ўрачыстая імша.

Насупраць Дома-музея А. Міцкевіча ў цэнтры Навагрудка — паркавая аляя. Якраз у цэнтры яе і быў пасаджаны малады дубок, як сімвал таго, што жыве і будзе моцнай, як гэта магутнае дрэва, памяць на нашай зямлі аб славытым земляку і геніяльным пэзце. На адкрыцці свята выступіў старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі пэнт Уладзімір Някляеў.

Ён сказаў: «З удзячнасцю нашчадкаў сабраліся мы сёння тут, на крэўнай зямлі сляннага сына беларускай зямлі. Усе ведаюць, і ніхто таго не хавае, што права лічыць і прадстаў-

ляць яго ў свеце сваім пэзтам аспрэчваюць тры народы. Што ж, у свой час за Гамера змагалася сем антычных гарадоў, але самога Гамера праз гэта ў сем разоў не паменела. І ён у поўнай меры належыць сёння ўсяму чалавецтву. Тое ж самае і з Міцкевічам. Некарэктна нам перацягваць генія на адзін нейкі бок па ягонай моўнай альбо нацыянальнай прыналежнасці. Але сцвярджаць так і ганарыцца тым, што ён плоць ад плоці, кроў ад крыві, дух ад духу нашага народа, мы маем права і не павінны ім паступацца. Тым больш што сам Міцкевіч сцвярджаў, што літаратура ніколі не страціць сваіх нацыянальных прыкмет. І сам ён іх ніколі не страчваў. І ў 1831 годзе ў Парыжы, дзе было больш за шэсць тысяч усходніх эмігрантаў, стаў менавіта членам літоўскага таварыства, бо задоўга перад тым абвясціў усяму свету сваю прыналежнасць, калі выдыхнуў малітоўна: «Літва — ойчызна мая!» І калі тут не хітраваць, дык усе дакладна ведаюць, якую айчыну меў ён на ўвазе.

І дзе б Адам Міцкевіч ні блукаў, дзе б ні вандраваў, а абрысы Навагрудчыны, гэтай самай Літвы, нагадвалі яму і Альпы, і Крым. І нават Канстанцінопаль здаваўся яму падобны на Навагрудак. «Ён носіць з сабой сваю Радзіму», — сказаў пра яго Герцэн.

І зусім невыпадкава Пушкін называў Міцкевіча сынам менавіта Літвы. А значыць — Беларусі. Іх, Міцкевіча і Пушкіна, двух славянскіх геніяў, клапаціла, апроч пазэзіі, і ідэя славянства, якую кожны з іх разумее па-рознаму, але ніколі яны не страчвалі праз тое талерантнасць і ўзаемапавагу».

Адам Міцкевіч праз усё жыццё пранёс пшчоту да роднага краю. І пра тое шмат гаварылі гасці з іншых краін. Ды некалі і сам Пушкін называў свайго сябра «певцом Літвы». Пры належных умовах Адам Міцкевіч, безумоўна, пісаў бы на беларускай мове, якую ставіў вельмі высока. І калі б хто і хацеў вытравіць усё беларускае з творчасці Міцкевіча — гэта было б немагчыма. Яго мова, і тое прызнаюць нават польскія даследчыкі, — гэта мова беларускай апалячанай шляхты. Густа перамешаную беларусізмамі мову твораў пэнта не заўсёды маглі зразумець у карэннай Польшчы. «Вы для Літвы, а не для Кароны пішаце», — наракалі на «літоўскіх» пісьменнікаў, у тым ліку і на Міцкевіча, варшаўскія крытыкі.

Але ўсё гэта ў мінулым. Сёння Адам Міцкевіч — пэнт Сусвету.

У гэты сонечны вераснёўскі дзень у Навагрудку было сапраўднае свята. Ігралі, спявалі і танцавалі ансамблі прафесійных і самадзейных артыстаў. Чыталіся вершы

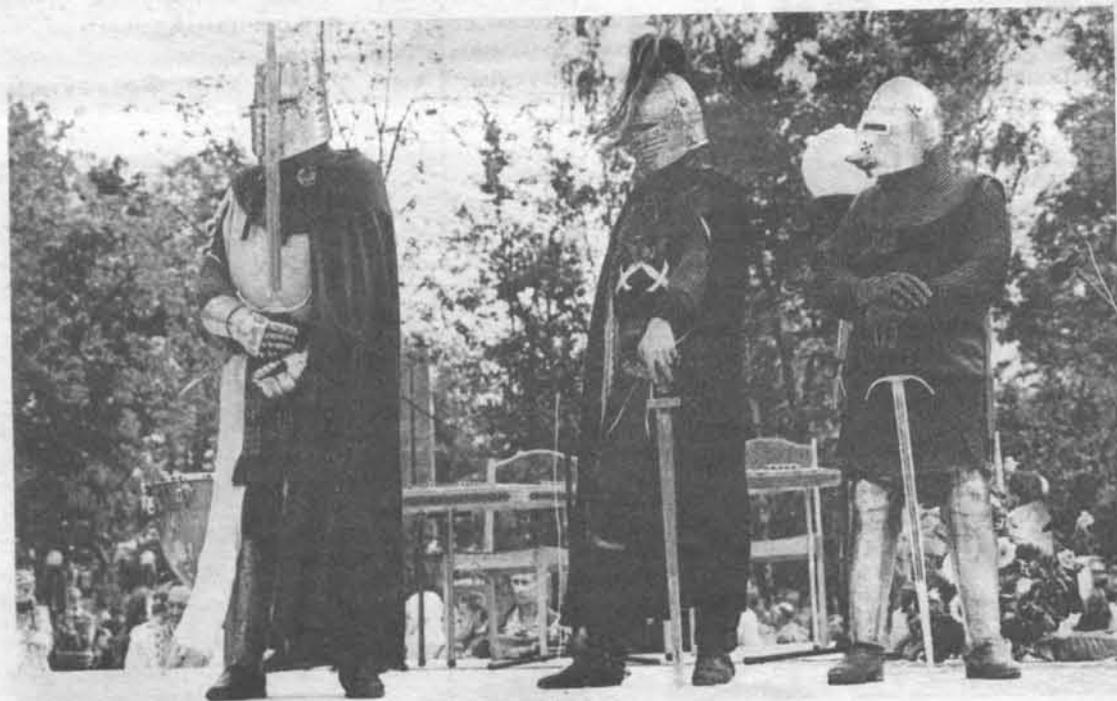
Міцкевіча і аб Міцкевічу, усюды прадаваліся яго кнігі, паштоўкі, маркі з партрэтным адлюстраваннем Пэнта. Нягледзячы на немалы кошт, пасляхова куплялася юбілейнае выданне пазмы Адама Міцкевіча «Пан Тадэвуш» на трох мовах — польскай, беларускай, рускай. У з'яўленні на свет новых тамоў гэтага эпчнага твору прынялі ўдзел выдавецтвы Масквы, Варшавы і Беларускага фонду культуры. Прыклад выдатнага супрацоўніцтва, ўзаемазумнення.

Прайшоўшае дванаццатага верасня свята ў Навагрудку

зусім не азначае, што ўшанаванне памяці Адама Міцкевіча, двухсотгоддзе з дня нараджэння якога спаўняецца 24 снежня, закончылася. Яно будзе працягвацца на Гродзеншчыне, па ўсёй Беларусі да канца года.

НА ЗДЫМКАХ: выступае Дзяржаўны акадэмічны хор імя Г. Цітовіча; малады дубок у памяць аб 200-годдзі пэнта; сцэны з кампазіцыяй па матывах твораў А. Міцкевіча; імша ў фарным касцёле.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БелТА.

ВІНШУЕМ З ЮБІЛЕЕМ!

ЗДЗІЎЛЕННЕ

Як хочацца забыцца пра турботы,
Пра горкі складанасці жыцця,
Адкладзі неадкладныя работы,
На свет глядзець наіўна, як дзіця,

Пачуць у светлых вербах на світанні
Усплёскі затуманенай ракі,
І як цяцёрка клічуць на спатканне
Аглухлыя з вясны цецерыкі,

Лавіць губамі горкі і салодкі
Пылок мядункаў, траў і багуну
І, як гарлачык на зялёным сподку
Дрыготкія пялёсткі разгарнуў,

Глядзець і захлынацца ад здзіўлення,
Маўчаць, жывую слухаць цішыню,
І сам сабе паверыць на імгненне,
Што бачу гэты свет упершыню,

Глядзець на ўсё наіўнымі вачыма,
Як у далёкі і забыты год,
Але нідзе пазбыцца немагчыма,
Ні клопатаў, трывогі і турбот.

Пакрыўдзіў, кажуць, чалавека лёс.
А дзе той лёс? Якім ён быў і будзе!
Людзей заўсёды да бяды і слёз
Даводзіць абыякавыя людзі.

Святы запал астудзіць у душы,
Дзіця пакрыўдзіць, засмяюць
калеку,

Аж пабягуць па скуры мурашы...
Пара быць чалавекам чалавеку.

АДДАНАСЦЬ

Сцярплю я ўсе твае пакуты,
Бо сам не ведаю, калі
Душой, як ланцугом, прыкуты
Да беларускае зямлі.

Цярпліваасці ў яе вучыся
З сумленнем чыстым і святым.
Не здраджу ёй, не разулучыся
На гэтым свеце і на тым.

ВЕТРАЗЬ

(З прадмоваю)

Знаёмая сібірачка здзівілася: "Какой бедный ваш язык. Все слова русские, только с испорченным произношением". Яна праслухала верш "Ветразь" і прызналася: "Ничегошеньки не поняла" Вось гэты верш:

У выраі ветразь знікае
За хваляй, нібы на спачын,
І змора яго не злякае,
Не спыніць жудой далячынь.

У змроку зіхоткая здрада
Завабіць хлуснёю ў віры.

Сяргей ГРАХОУСКИ

На золку сканае прынада
І кволы прамень на жвіры.

Раптоўна згаданыя мрой
У карунках пшчотнай тугі
Павольна знікаюць, як строі,
У бязважасці кволы смугі.

Знікае ўсхвалёваны ветразь.
З кунегаю пільна сачу,
Як водар аздобіў паветра,
І ў бездані знічкі лічу.

"Ни одного русского слова не услышала. А как звучит по-русски?" — спытала знаёмая. І я прачытаў ёй аўтапераклад:

ПАРУС

Парус, как белую стаю,
Волна на покой унесла,
Он лёгким виденьем растаял,
Угроз не пугаясь и зла.

Сусальныя блёстки изменой
Заманят в крутую волну,
Растает шипящая пена,
К седому прильнув валуну.

Нежданно мечты и надежды
Исчезнут, как лёгкий туман,

И, как привиденья, одежды
Спадут в поредевший туман.

Взволнованный парус исчезнет,
Как пламя дотлевой свечи,
А я над бушующей бездной
Считаю созвездья в ночи.

"Вот теперь понятно!" — призналась сібірачка.

БЕЛАРУСЬ ЗНОВУ АДКРЫВАЕ ДЛЯ СЯБЕ АДАМА МІЦКЕВІЧА

ПАШЫРАЎ ДАБРО СЯРОД ЛЮДЗЕЙ

У Мінску ў Доме дружбы 8 і 9 верасня праходзіла Міжнародная навуковая канферэнцыя "Адам Міцкевіч і нацыянальная культура", прысвечаная 200-годдзю з дня нараджэння паэта.

На канферэнцыю прыехалі ўдзельнікі з Польшчы, Расіі, Англіі, Украіны, Латвіі, Літвы, Швейцарыі. На ёй прысутнічалі прадстаўнікі ўрада, грамадскія дзеячы.

З асноўнымі дакладамі выступалі прафесар Алег Лойка ("Адам Міцкевіч і Беларусь"), прафесар Ежы Клячоўскі з Польшчы ("Творчасць Адама Міцкевіча як супольная культурная спадчына народаў былой Рэчы Паспалітай"), доктар філалагічных навук Аляксандр Ліпатаў з Расіі ("Міцкевіч і Пушкін"), прафесар Януш Адравонж-Пянёнжак з Польшчы ("Міцкевіч і Завоссе"), доктар філалагічных навук Арнольдас Пырачкінас з Літвы ("Вытокі романтизму Адама Міцкевіча"), доктар гістарычных навук Леанід Лыч ("Ідэя славянскага ўзаемаразумення ў парыхіях лекцыях Адама Міцкевіча").

У час канферэнцыі працавалі секцыі "Адам Міцкевіч у гісторыі і сучаснасці" і "Спадчына Адама Міцкевіча": філалагічны і культуралагічны аспекты".

Наша газета пісала ўжо пра маючы адбыцца выхад паэмы "Пан Тадэвуш" на мове арыгінала, беларускай і рускай мовах з 37-мію ілюстрацыямі Васіля Шаранова. Кніга выйшла. Старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп паказаў удзельнікам канферэнцыі сігнальны экземпляр кнігі. Нагадаем, што "Пан Тадэвуш" у перакладзе Пятра Бітэля выдаецца ўпершыню. І зроблены быў ён у 1953 годзе ў ГУЛАГу. Як адзначыў Уладзімір Гілеп, ён рабіўся не для

выдання, а каб тыя, хто сядзеў з перакладчыкам за кратамі, — рускія, беларусы, палякі — маглі прачытаць "Пана Тадэвуша".

Уладзімір Гілеп, на мой погляд, выказаў галоўную думку канферэнцыі: "Імя гэтае (маецца на ўвазе Адам Міцкевіч) павінна нас збліжаць, а не дзяліць".

Навукоўцы ў сваіх дакладах павердзілі гэтую думку. "Чым болей Беларусь будзе станаўліцца Беларуссю — тым больш значным будзе для нас Адам Міцкевіч", — так сказаў прафесар Алег Лойка.

Прафесар Адам Мальдзіс ацаніў канферэнцыю вельмі высока: "Думаю, што канферэнцыя ўдалася. На яе прыехалі вельмі аўтарытэтных людзі, якія зрабілі ўклад у вывучэнне спадчыны Міцкевіча. Мы абавязкова выдадзім матэрыялы канферэнцыі".

9 верасня ў касцёле святых Сымона і Алены адбылося ўрачыстае адкрыццё Бібліятэкі імя Адама Міцкевіча. У Мінску ў канцы XIX стагоддзя беларуская інтэлігенцыя арганізавала бібліятэку імя Адама Міцкевіча. З 1908 года яна месцілася ў Чырвоным касцёле. Там збіраліся інтэлектуалы Міншчыны. У 1920-м годзе яна была вывезена з горада і растварылася на польскіх землях. Дзякуючы ініцыятыве ўладаў г. Беластока, на беларускую зямлю трапіла шмат кніг — польскіх, рускіх, беларускіх. Сярод іх — даведчаныя, мастацкія выданні, споўнікі. Такім чынам адбылося вяртанне бібліятэкі на Беларусь. Дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі акадэмік Міхаіл Касцюк падкрэсліў на адкрыцці бібліятэкі: "Адкрыццё такой бібліятэкі — гэта магчымаасць успомніць, колькі яшчэ бел-

ларускіх нацыянальных каштоўнасцяў знаходзіцца не на нашай зямлі. І падкрэсліць, што праца па вяртанню культурных каштоўнасцяў — праца высакародная."

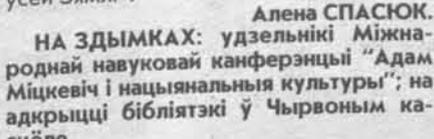
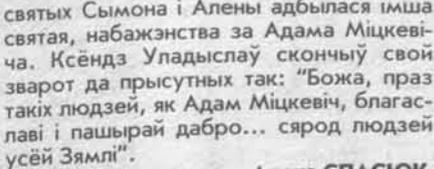
Асвяціў бібліятэку яе апякун пробашч касцёла святых Сымона і Алены ксёндз Уладзіслаў Завальнюк, які сказаў: "Мы вельмі рады гэтай здарэнню, дню, калі мы ўсе разам адчуваем дух Адама Міцкевіча. Сёння Адам Міцкевіч прыходзіць у святую, прыходзіць праз культуру, нашу прысутнасць, нашу добрую волю нашага аднаго духу. Няхай добры Бог благаславіць гэтае пачынанне".

На адкрыцці бібліятэкі прысутнічалі прадстаўнікі гарадской, рэспубліканскай улады. І яшчэ там было шмат бацькоў з дзецьмі. Дзіцячы хор спяваў "Магутны Божа". Адам Міцкевіч у той вечар стаў бліжэй кожнаму з прысутных.

Пасля адкрыцця бібліятэкі ў касцёле святых Сымона і Алены адбылася імша святая, набажэнства за Адама Міцкевіча. Ксёндз Уладзіслаў скончыў свой зварот да прысутных так: "Божа, праз такіх людзей, як Адам Міцкевіч, благаславі і пашырай дабро... сярод людзей усёй Зямлі".

Алена СПАСЮК.
НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі Міжнароднай навуковай канферэнцыі "Адам Міцкевіч і нацыянальная культура"; на адкрыцці бібліятэкі ў Чырвоным касцёле.

Фота Віктара СТАВЕРА.

**ПАЭТЫЧНАЯ
ЛУНІНЕЧЧЫНА**

Літаратурная гісторыя Лунінеччыны — гэта творчасць, старонкі жыццёвай біяграфіі Міколы Федзюковіча, Уладзіслава Нядзвецкага, Міколы Калінковіча, Івана Макаловіча, Сцяпана Лаўшука. Імёны гэтых пісьменнікаў, публіцыстаў, літаратуразнаўцаў добра вядомыя чытачам усёй Беларусі.

Але ў розныя гады ў Лунінецкім і Лунінецкім раёне працавала і працуе вялікая група літаратараў меней вядомых, паэтаў, празаікаў, якіх не адносяць да прафесійных майстроў слова. Звычайна такія творцы гуртуюцца вакол літаб'яднання "Палессе", што плённа дзейнічае пры мясцовай "раёнцы" ажно з 1956 года.

Сёлета ў Лунінецкім выдадзена своеасаблівая анталогія вершаў лунінецкіх паэтаў — "Азбука поэзіі" (укладальнік — кіраўнік літаб'яднання Вадзім Жылко). Разам сабраныя вершы 46 аўтараў. Друкуюцца творы на мове арыгінала — па-руску альбо па-беларуску. Да месца будзе заўважыць, што прадмова, каментарыі маглі б быць пададзены ўсё ж на беларускай мове. Выдадзена "Азбука поэзіі" з надзеяй, што альманах стане традыцыйным, штогадовым.

У некаторых аўтараў альманаха ўжо і раней выходзілі кнігі. У лунінецкай жа вершаванай анталогіі прадстаўлены ў асноўным творы, напісаныя ў 1990-я гады.

Што адметна, са старонак зборніка гучаць і вершы тых аўтараў, хто ўжо пакінуў Лунінеччыну, але і зараз працягвае падтрымліваць з краем сувязь.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

**ЗБОРНИК ЛЕГЕНД
І ПАДАННЯЎ**

Зусім нядаўна ў выдавецтве "Беларусь" у серыі "Мой родны кут" выйшаў зборнік легенд і паданняў, звязаных з паходжаннем назваў населеных пунктаў Мінскай вобласці. Легенды і паданні запісаны і апрацаваны доктарам філалагічных навук А. Ненадаўцом. Яны пераносяць нас у часы далёкай мінуўшчыны. Магчыма, некаторыя з гэтых гісторыяў маюць пад сабой рэальную аснову. Перадаючыся з пакалення ў пакаленне, яны дадзеныя рэальныя гістарычныя звесткі, але захавалі мясцовы каларыт, самабытнасць. А складальнік кнігі, апрацаваўшы запісаныя ім паданні, надаў ім форму цікавых апавяданняў, падобных на любімыя з дзяцінства народныя казкі.

НАВАПОЛАЦКУ — 40 ГОД

КУДЫ ВЯДЗЕ ВУЛІЦА МАЛАДЗЁЖНАЯ

Гарачым летам 1958 года на левым беразе Заходняй Дзвіны была пастаўлена першая палатка будаўнікоў наваполацкага нафтаперапрацоўчага завода. А сёння тут размяшчаецца сучасны горад. Людзі і іх жыццё ствараюць своеасаблівы каларыт і робяць горад надзвычай прывабным. У Наваполацка магутны прамысловы патэнцыял. Найбуйнейшае ў Еўропе вытворчае аб'яднанне "Нафтан" забяспечвае палівам, змазачнымі масламі, нафтабітумамамі не толькі Беларусь, але і шэраг краін Еўропы і Азіі. Поліэтылен высокага ціску, поліакрыланітрыльныя валокны, поліамідныя і поліэфірныя масла, воск і іншыя прадукты арганічнага сінтэзу ВА "Палімір" экспартуе больш чым у 15 краін свету. Наваполацкае прадпрыемства па транспарціроўцы нафты — найбуйнейшая трубаправодная магістраль для дастаўкі "чорнага золата" з Сібіры ў краіны Усходняй

Еўропы. Заводы "Вымяральнік", бялкова-вітамінных канцэнтратаў, цеплаэлектрацэнтраль таксама садзейнічаюць працвітанню горада.

Полацкая зямля была калыскай беларускай дзяржавы і адной з асноўных крыніц фарміравання нацыянальнай культуры, асветніцтва, мастацтва і навукі. Дзяржаўны ўніверсітэт, што адкрыўся ў Наваполацку, з'яўляецца прадаўжальнікам больш чым чатырохвяковай традыцыі ўніверсітэцкай адукацыі на Полаччыне. Тут вядзецца навучанне па 19 спецыяльнасцях. Гэта адзіная навучальная ўстанова ў Беларусі, дзе можна атрымаць дыплом па прафесіях, звязаных з нафтахімічнай вытворчасцю.

ПТВ-28 нафтахімікаў, ПТВ-89 будаўнікоў, палітэхнікум і музычнае вучылішча даюць магчымасць набыць рабочую прафесію і сярэднюю спецыяльную адукацыю.

Полаччына здаўна славілася таленавітымі людзьмі і

традыцыямі высокай культуры. І сёння Наваполацк ганарыцца сваімі пісьменнікамі і паэтамі, чые кнігі выдаюцца не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі, мастакамі, чые карціны прадстаўлены ў дзяржаўных музеях рэспублікі і прыватных калекцыях Еўропы і Амерыкі.

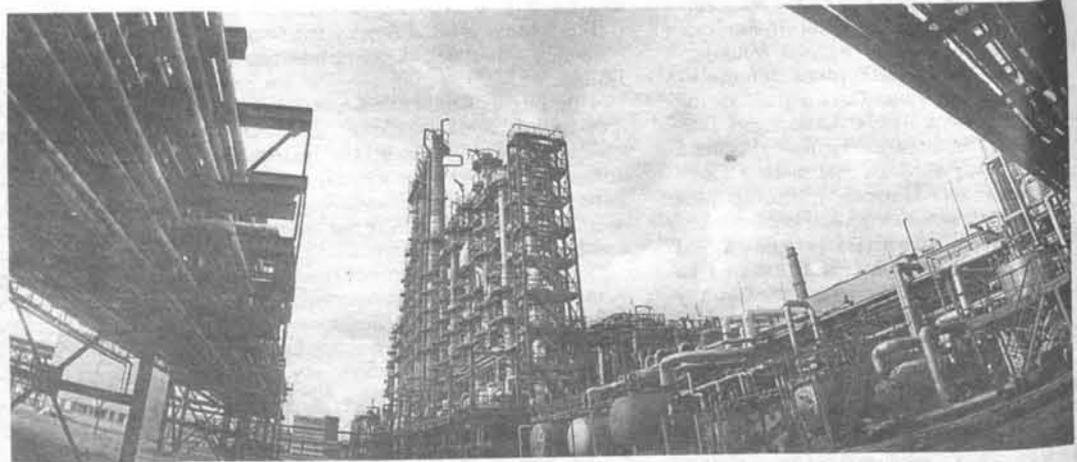
Горад юны, але ўжо праславіўся адной з лепшых у рэспубліцы спартыўнай базай. Далёка за межамі Беларусі вядомыя полацкія прызёры і чэмпіёны свету і Еўропы па водных лыжах, цяжкай атлетыцы, каратэ-до і бодзі-білдыву. У распараджэнні хакеістаў адзіны ў вобласці Палац культуры і спорту з крытай хакейнай пляцоўкай. Наваполачане сталі сведкамі многіх міжнародных і рэспубліканскіх спаборніцтваў па хакею, футбалу, плаванню і лыжных гонках.

Наваполацк заўсёды рады гасцям. Гонарам горада стаў трохзоркавы гасцінны комплекс "Нафтан". Еўрапейскі дызайн, чысціня і ўтульнасць, высокі ўзровень абслугоўвання — усё гэта робіць атэль прывабным як для турыстаў, так і для бізнесменаў. У лясных ваколіцах Наваполацка размясціліся зоны адпачынку і санаторыі-прафілакторыі, дзе могуць добра правесці час жыхары і госці горада.

З кожным годам прыгажэе Наваполацк. Заўсёды прыемна прайсціся ў цені яго паркаў і алей, пасядзець каля фантанаў, адпачыць ва ўтульных рэстаранах. Праз увесь горад ляжыць шлях знакамітай "вуліцы без канца" — Маладзёжнай. Менавіта з яе пачаўся Наваполацк. Магчыма, менавіта яна злучыць калі-небудзь Наваполацк са старажытным Полацкам.

НА ЗДЫМКАХ: жылыя дамы Наваполацка; трыццаць гадоў назад выдала першую прадукцыю вытворчае аб'яднанне "Палімір". Устаноўка па вытворчасці поліэтылена; медыстра радзільнага аддзялення Наваполацкай балніцы Марына КОЛАСАВА з нованароджанымі — будучымі гаспадарамі горада; гордасць Наваполацка — лядывы Палац спорту ВА "Палімір"; сям'ю наваполацкіх мастакоў Лук'яненкаў ведаюць далёка за межамі нашай рэспублікі. Бацькі Віктар і Вольга — члены Саюза мастакоў рэспублікі, а іх дачка Уля экспанавала карціны ў галерэі "Ізмайлава" і "Вялікім тэатры" ў Маскве, на іншых прэстыжных выставах. На здымку — Уля з бацькам у майстэрні.

Аляксандр ХІТРОУ, БелТА.
Фота аўтара.

Рэдактар
Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:
220005, Мінск, праспект
Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: 213-31-97,
213-32-80, 213-30-15, 284-76-56,
213-37-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў,
матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).
Тыраж 1 592 экз. Індэкс 63854. Зак. 1620.
Падысана да друку 21. 09. 1998 г. у 12.00.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.